

Strategienheten
Anders Bergman

Datum
2016-05-18

Dnr
2016KS

Sid
1 (2)

Miljö- och energidepartementet
Kemikalieenheten
103 33 Stockholm

Yttrande över statens sistahandsansvar för använt kärnbränsle och kärnavfall

Östhammars kommun vill med detta brev uppmärksamma Regeringen på att det för den fortsatta processen rörande slutförvaring av använt kärnbränsle är nödvändigt att ägande, ansvar och förfoganderätt över det använda kärnbränslet efter förslutning klargörs. Kommunen önskar därför en lagreglering av statens sistahandsansvar i enlighet med förslaget i SOU 2011:18 *Strålsäkerhet – gällande rätt i ny form*.

Kommunen - en aktiv part

Med anledning av Svensk kärnbränslehantering AB:s, SKB, beslut den 3 juni 2009 att välja Forsmark som plats för en ansökan om att få bygga och driva ett slutförvar för använt kärnbränsle införde Östhammars kommun en organisation som har till uppgift att, ur ett kommunalt perspektiv, informera om och granska de handlingar, som rör slutförvar för använt kärnbränsle, som SKB löpande presenterar inom såväl som utom provningarna enligt kärntekniklagen och miljöbalken.

I tillåtlighetsprövningen av ansökan enligt miljöbalken, MB, ingår att efterfråga Östhammars och Oskarshamns kommuner, om de kan acceptera förslag till metod och plats för att hantera använt kärnbränsle som presenterats av SKB och som prövats av Mark- och miljödomstolen, MMD, samt Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM. Östhammars kommun har genom sin vetorätt en central roll i den fortsatta processen för Sveriges, och för det svenska kärnbränsleprogrammets, arbete med att hitta en metod och en plats för att hantera långlivat, högaktivt radioaktivt avfall från de kärnreaktorer som omfattas av programmet.

Kommunfullmäktige i Östhammars kommun kommer således inför regeringens tillåtlighetsbeslut att tillstyrka eller avstyrka tillstånd till sökt verksamhet. Inför kommunfullmäktiges beslut är det av avgörande betydelse att frågor av vikt för kommunen är besvarade. En av dessa frågor rör vem som är ansvarig för slutförvaret efter förslutning.

Statens sistahandsansvar

Reaktorinnehavare är enligt kärntekniklagen ansvariga för att det använda kärnbränslet samt annat kärnavfall som uppkommit i verksamheten tas omhand på ett säkert sätt. I samband med att slutförvaret för använt kärnbränsle försluts upphör reaktorinnehavarnas ansvar för det använda kärnbränslet. Enligt dagens lagstiftning tas heller inte ansvaret över på ett tydligt sätt av stat, kommun eller markägare.

Att det trots avsaknad av tydlig lagreglering är staten som har det yttersta ansvaret för hanteringen av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall som genererats i landet anges bland annat i strålsäkerhetsmyndighetens rapport 2015:30 "Ansvarsfull och säker hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall, Nationell plan". Vidare innebär ratificeringen av 1997 års gemensamma konvention om säkerhet vid hantering av radioaktivt avfall (avfallskonventionen) att staten har åtagit sig ansvar att tillse att slutförvaring kommer till stånd samt ett sistahandsansvar för slutförvaringen i det fall industrin inte har förmåga eller av annan anledning avstår från att fullfölja sitt uppdrag att ta omhand avfallet.

Att tydlig ansvarig för slutförvarsanläggningen saknas skulle t.ex. kunna leda till svårigheter att rent praktiskt upprätthålla tillfredställande information om anläggningen.

Frågan om att lagreglera statens sistahandsansvar tas upp i "Strålsäkerhet - gällande rätt i ny form", SOU 2011:18, men har också utretts tidigare av bland annat Statens kärnkraftsinspektion, SKI, samt Statens strålskyddsinstitut vilket rapporterades i SKI/SSI Rapport 2007:01.

En lagreglering av statens sistahandsansvar har enligt SOU 2011:18 "flera tilltalande fördelar". För kommunens del innebär en lagreglering ökad tryggheten för kommunen och dess medborgare, vilket är frågor som väger tungt vid kommunfullmäktiges ställningstagande i frågan om tillstyrkan eller avstyrkan av verksamheten.

SOU 2011:18 anger att ett statligt sistahandsansvar fodrar noggranna civilrättsliga överväganden rörande ägarförhållandena till det använda kärnbränslet. Östhammars kommun delar den uppfattningen och anser att även frågan om ägandet av det använda bränslet efter förslutning av slutförvaret behöver förtydligas. Kommunen anser att ansvar och ägandet bör följas åt.